

הלכות חל המועד סימן תקלג תקלד

ה באור הגולה

ח משנה שם י"ג
יבכבא קמא

שהוא לצרף המועד (סדרי): ה (כא) כל מלאכות שהם לצרף המועד, פשעושוין אותם (ט) אמריהם עושוין בעצמה. ביצד, העצדים (כג) * (שש) (י) חיות ועופות) והטוחנין והבוטריים למכר בשוק (כד) הרי אלו עושים בעצמה לצרף המועד: הגה ומפר להלכ בהמה אפלו שלא לצרף המועד, דכתיב דכר האבד (ההיד סימן קנג וב"י):

תקלד דיני כבוס בחל המועד, ובו ג' סעיפים:

א משנה מועדקטן
י"ג ב זקמיה
לעיל סימן תמלא
(*) (פירוש המנהלים)
ג'השלמי שם

א (א) אין (ב) מוכסין במועד. (ב) ואלו שמכסין: הבא ממדינת הים, והיוצא מבית השביה, ומבית האסורין. (ג) ומנהגה שהתירו לו חכמים ברגל, ומי שגנר שלא לכבס ונשאל ברגל והתירו לו, (ד) ומטפחות (ו) הנדרים ומטפחות (ו) הספג, (ז) וובגדי

באור הטיב

ששלו ברכה גדולה אסור לחפור בחור"מ שיזוכי הפנים כפי שיצודה הדגים, דמוכסא מלמא טפי שהוא צרף חל, מ"א, ע"ש:

(א) מוכסין. כדי שכתב מערב יו"ט ולא יבוס למועד קשהוא מנהל: (ב) הנדרים. שאפילו כפסן קדם הנגל חוזרים ומתלכלכים,

באור הלכה

בנמצא לאתר המועד. ועוד נוכל לומר, דר"שא מורי פרות של הפקר והדמי לה למציאה, כן משמע בדמשק'אליצוד. עין שם. והנה מפר"מגדים הנ"ל משמע דאפלו לקנותו אצל עכו"מ קדם לקיט ולקטום אחר כך אסור, וכתב זה לדעת הפג"מ אברהם המלאכה גמורה כגון לקט אסור אפלו לא ימצא לאחר המועד כ"ל קד. דליכא פסידא. והנה לפי זה החזיק הפג"מ אברהם בתרוץ בתרא דהראב"ד. ומפי זה קשה מה דהתיר המחבר לכבשו, וקבר הקשה זה הגאון רבי אקיבא איג"ר בחתושו ונשאר בקשוא. ואפשר לדחוק ולומר דסבר מהספר דמליחה קיל טפי מטעם דמאקד דרין אין עבודי באבוליו, וכמו שכתב הפג"מ אברהם בסעיף קטן ז. ולפיכך אף על"פי שנקט בראב"ד בתרוץ שני מכל מקום לענין מליחה מכל טפי מראב"ד: * של חיות ועופות וכו'. עין מה שכתבנו במשנה בריכה דכמה פוסקים חולקין וכו'. תבאר בקצרה, דזה לשון המרדכי: הוצדו צידו עופות והדוששות והקדושות מוכרין בעצמא לצרף המועד. אבל צדי דגים, שהדבר נכר שהוא לצרף המועד, הנה נראה להסתיי אף בפרקטא. מהאמרינן לעיל סוף פרק קמא שרי לטויל למצידי, משמע פסקהקטא, ויש לדמותו להכליל שפיר שהוא לצרף המועד ושרינן פסקטא, עד כאן לשונו. והנה אף

מנהגם טפי שמטעמים משמחה יום טוב, ש"ג, בנה"ג, מ"א: (ט) אמריהם. דוקא האמנים שעושים תרבה בחד ונראה בעושה לצרף חל, לכן עושים בעצמה: (י) חיות. סנת רמ"א לאשמעינן דגים שרי כמ"ש ס"ד. והמ"א הניח בע"ע דאפשר אף בגדים אסור בפתקטא, ע"ש. ונ"ל דמי

משנה ברוחה

בסימן תקלט סעיף י. (לג) ומשמע לפי זה דלאו דוקא בעודה לעצמו, אלא אפלו בעצד שאמנתו ופרנסתו מזה, גס"כ מותר בפרקטא, ועין מה שכתבנו לקמיה שיש חולקין בזה. וביבוס ונתושים, אם הם מצדדו את האדם מותר להרגו בחל-המועד⁽²²⁾, דאין לה צורך אדם גדול מזה⁽²³⁾; ואף על-גב דמצי להכריחם, מ"ד נתושו עליו ורבי"ז ח"ב סימן תשכ"ח: ה (כא) כל מלאכות שהם לצרף המועד. רוצה לומר, אף שבאמת היא לצרף המועד, מכל מקום פשעושוין וכו'. ומירי במין מלאכה שאינו מוכח להרואה שהיא לצרף המועד, כגון הגי המסכים. ועין לקמן סימן תקלט סעיף י: (כב) אמריהם. בדאדם פרטי שעושה לעצמו אינו עושה בשעור מרבה וכו' עלמא דרעי דלצרף היום הוא, (לג) מה שאין בן באמן שעושה תרבה בחד, אמרי דבמלאכתו הוא עוסק כבשאר זמות השנה ולא ליום טוב הוא מכין⁽²⁴⁾: (כג) של חיות ועופות. הרמ"א השמיט דגים, דסבר דבדגים שאינן מהקדמים תרבה, אפלו

בצד דרעי פלי עלמא דליומא הוא צודה ולא אלאחר יום טוב, ובהאי גונא מותר בפרקטא, וקמו שכתבתי לעיל בסעיף ד; (לג) מיהו, פמה פוסקים חולקין בזה ואסור לצד שמלאכתו כהן לצוד דגים בפרקטא. כתבו הפוסקים: אם נהגו צדין שלא לצוד בחל-המועד, (לד) וישאין לחזור מנהגו, ואין זה כפי שנהג מנהג של מנהג, ואדברפה, ממצטין הן בשמחת הרגל, (לס) ומבאר בירושלמי, דצדיי הנה ורף ודגים מתרים (לז) לצוד אפלו במצודות גדולות וכי האי גונא כפי לתרבות שמחה ברגל, דאם אי אפה מותר להם אלא בחכה וממורות, אין צדין אלא מצט וממצטין בשמחה. מי שיש לו ברכה גדולה וחופר בצדה שיזוכי המים ויצוד דגים, מציד במגן אברהם שיש לו מר שאסור, דמוכסא מלתא טפי שהוא לצרף חל. ונראה לי דיש להקל (לו) בזה על-ידי עכו"מ אם רוצה לאבל הדגים במועד: (כד) הרי אלו עושים בעצמא. הנינו, (למ) בין הצידה והשחינה והבצירה (לנ) ובין המכירה, וכעין שנתבאר לקמן סימן תקלט סעיף יא. ועין בבאור הלכה, דלענין מכירת דגים מי שנהג להקל בפרקטא אין למחות ביה⁽²⁵⁾, דיש לו על מי לסמך:

א (א) אין מוכסין במועד. אפלו לצרף המועד⁽¹⁾. והשעם, כדי שכתב מערב יום טוב⁽²⁾ לצרף יום טוב⁽³⁾ ולא יבוס למועד כשהוא מנהל⁽⁴⁾: (ב) ואלו שמכסין, הבא ממדינת הים וכו'. עין לעיל בסימן תקלא סעיף ג ד, וכל הדברים שמבאר שם בפנים ובמשנה ברוחה לענין גלות ש"ג עם בענגנו⁽⁵⁾ לענין כבוס⁽⁶⁾: (ג) ומנהגה שהתירו וכו'. המנהג אסור כבוס: (ד) ומטפחות הנדרים. השעם, שדרקן להתלכלך ספק, ואם-כן אפלו אם היה מוכסן מערב יום טוב היו חתוין ומתלכלכין, ולכן אפלו יש לו תרבה מטפחות מותר לכבסן, דצריך להחלכלך מטפחת אחרת⁽⁷⁾. אכן (ה) לפי מה שנהגו בעת שמחליפין רק משפח לשפח, על-יפן אפלו (ו) לש לו רק שנים אין לכבסן בחל-המועד, שדי להם בכביסה שמערב יום טוב. פתב החי"אדם, דהוא הדין פאצילק"עו של חטם דינו במטפחות הנדרים: (ה) הספריים. הנינו ספריים, שנתוהנין המטפחות עליהם כשמתפרין. (ג) ואית דמפרשי ספרים מופש, הנינו ספריי-קדש, והשעם בכל זה הוא כמו במטפחות הנדרים הנ"ל: (ו) הספג. הנינו מה שמתפגין בהן פשיזאין מבית-המרחץ, וכתב בית-יוסף בשם פל"ב דעקשו נהגו בזה חמרא, וכן נאוי לעשות⁽⁸⁾. ועין פאליה רפה: (ז) וובגדי

שער הציון

(לג) אחרונים בבאור דברי המרדכי, וכן מבאר להדיא דבריו להציון, וכן כתב בפסקי תוספות להדיא, עין שם בשלמי פרקא, וכן משמעות הטור: (לד) פוסקים: (לז) כמו שכתב הפג"מ אברהם במשפעות דברי הרמב"ם, וכן הוא הרטא בש"ס לפנינו בפרקטא דרבי יוסי, וכן גרס בהלכות פסוקות וגם בהלכות גדולות ועין שם שהרמב"ם הוא בין שני חצאי עגלה. וצריך עיון וכן גרס בשב"ל לקט וכן כתב הנמוקרי"וסף שם בפתחתיו וכן נוטה דעת הגר"א: (לז) והטפחות לעיל מירי דוקא לצוד בעצמא: (לס) ומבאר ב"ר"ח והלכות ר"יין גיאות: (לז) הנינו בעצמא: (לז) כי באת מסיק חתלו סעיף ח משמע דשרי אם אוכלן במועד אף דארשא מלתא. אכן יש לדחות קצת פתח פתחית-השקל דכענגנו בכרכה מוכתא מלתא טפי שהוא לצרף חל, ולכן פתחי על-ידי עכו"מ. ומלבדשי-ערך משמע שאינו מפרש כפתחית-השקל, ועל-פ"פנים על-ידי עכו"מ אין להחמיר: (לס) מבאר בפרקטא: (לט) כן מוכח מרש"י במשנה וכן מוכח בקורכי: (לז) מגן אברהם: (ג) פרי-מנדים: (ג) עין בבית-יוסף:

תרגום: 1 מטפחה אף.

הלכות חל המועד סימן תקלג תקלד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כ]

זכוכים ויהושים, אם הם מצטרף את הקצתם מפר לקרן כחל המועד²², דאין לך צורך קצתם גדול מה²³.

22) ואם עדיין לא באו חרקים ורוצה לרסס בחדר תרסיס נגד חרקים כדי שלא יבואו לשם, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תסט) שמותר לעשות כן.

23) ולהניח מלכודת ללבידת עכברים המזיקים בבית, כתב הק"ח החיים (סי' תקלו ס"ק נט) שאף שמכמה טעמים נראה לו שאין להתיר ביום טוב, וקל וחומר שבשבת אין לעשות זאת (כמבואר במשנ"ב לעיל (סי' שטו ס"ק יח)), מ"מ בחול המועד בודאי מותר. וכן התיר שם (ס"ק ט) להחריב קיני נמלים.

[משנ"ב ס"ק כב]

ולאו ליום טוב הוא מ"מ²⁴.

24) ולענין מאפיה המיצרת חלות ודברי מאפה, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פסי' הע' נח-נט) שמותרים לעבוד בחול המועד אפילו בפרהסיא, כיון שהכל יודעים שעושים לצורך המועד, ומ"מ בערב יום טוב האחרון מותר להם להבין רק חלות ומאפים המיועדים ליום טוב, ולא דברים כגון לחם שחור או צנינים שאינם מיועדים ליום טוב.

[משנ"ב ס"ק כד]

דלענין מכירת דגים מי שנוהג להקל בפדוקסין אין למחות פיהו²⁵.

25) ובטעם הדבר כתב בבית הל' (ד"ה של), שכל דבר שניכר שמותר לצורך המועד בתבלין ובשמים, מותר למכור בפרהסיא. וכן לענין מכירת ערבות בחג הסוכות לצורך החלפת הערבה שבלולב [כמבואר ברמ"א לקמן (סי' תרנד ס"א) שיש הידור ליקח ערבה חדשה בכל יום] או להושענא רבה, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פסי' הע' קעט) שמותר לקוטף ולמכור במועד, ואף שמבואר לקמן (סי' תקמ"ה ס"ק טו) שלא הותרה מלאכה בשכר לצורך מצוה של חבירו, בזה אין לאסור, שהרי ניכר שקוטף את הערבות ומוכרן לצורך המצוה, ודומה הדבר לעושה לצורך אוכל נפש שהותר גם בשכר.

סימן תקלד

דיני כבוס בחל המועד

[משנ"ב ס"ק א]

אפילו לצורך המועד¹, וקטעם, כדי שיקבץ מערב יום טוב² לצורך יום טוב³ ולא יפגם למועד קשהוא מנצל⁴.

1) ושריית בגד במים, כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' קל) שכשם שלגבי שבת מבואר (ראה לעיל סי' עב ס"ק לט) ששרייה היא כביבוס, כך גם לגבי חול המועד שרייה נחשבת כביבוס ואסורה ונמטעם זה העיר בספר שלמי תורה (סוכות עמ' תתסד) על הנהוג הנפוץ להרטיב מגבת ולעטוף בה את הלולב בחול המועד סוכות, ודעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רל"ה) שיש להסתפק אם אכן נאסרה שריית בגד במים במועד.

ובגד שנשכח מערב יום טוב בתוך גיגית עם מים וסבון, יש חשש שאם ישאר כך עד אחרי החג יתקלקל, דעת הגר"ש קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' קכ"א) שמותר לשטוף את הבגד מהמים ולא לסחטו, ויכול לתלותו לייבוש בצניעה, וכן דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני שם), וראה עוד להלן (הע' 3).

ולענין ניקוי בגד מכתם שנתהווה בו במועד, כתב בשו"ת אגרות משה (ארוח ח"ה סי' לו אות א) שמותר לנקות רק את מקום הכתם,

ובכל אופן אסור למסרו לאונק, ולא רק באופן שאי אפשר לאדם רגיל להעביר את הכתם [שאו דאי שהכביסה היא מלאכת אומן], אלא אפילו כשהוא מתעצל לטרוח בחול המועד לנקות את הבגד בעצמו, אסור ליתן לבגד לאחר לנקותו, ורק הבעל יכול ליתן לאשתו והאב לבתו, ומסתבר שגם הרב רשאי ליתן לתלמידו. ואף דעת הגר"ש אויערבך (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תנו-יב) והגר"ש אלישיב (שם עמ' תע"א) שמותר לנקות כתם במועד, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רל"ה) שאסור לנקות כתם בחול המועד אלא אם כן הוא בשעה ששובש את הבגד, שאז יש מקום להתיר אם אין לו בגד אחר, והזניח בדבריו מדברי המרדכי שלא התיר ביבוס אלא למי שאירע לו קרי במועד, ומשמע שבלא זה אסור לנקות כתם במועד. והגר"ש קניבסקי כתב לגר"ש אלישיב (הובא בספר הזכרון מבקשי תורה שם עמ' תער) שיש להוכיח שאסור לבכס כתם במועד ממה שרק לבעלת הכתם התיר השו"ע לבכס במועד, והשיבו, שבבעלת הכתם מדובר על ביבוס הבגד כולו, ולכן התירו דוקא לבעלת הכתם, אבל ניקוי הכתם בלבד מותר לכל אדם.

וניקוי כתם שהיה על הבגד קודם החג, דעת הגר"ש אלישיב (פתדו מועד עמ' קצט) שמותר לנקותו למרות שהתלכלך קודם המועד, ובלבד שלא יכוון לנקותו דוקא במועד.

ובגד שהתלכלך במועד וצריך לכבסו כולו, ואם ימתין עד אחר המועד עשוי הבגד להתקלקל או שהכתם כבר לא יורד, כתב השיטה לר"י מפאריש (נה, א בדפי הספר) שמותר לכבסו במועד מדין ידבר האבד, וכן מתבאר מדברי השו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' קל"ד), וכן הורה הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה שם עמ' תע"א).

2) מלשון זה משמע שמצוה לכבס בערב יום טוב ממש, וכתב הפמ"ג (א"א ס"ק א) שאמנם כן נראה משמעות השו"ע לעיל (סי' תקל"א ס"א) לענין גילוח שכתב 'מצוה לגלח בערב יום טוב', אבל לענין כיבוס קשה לומר כן, שהרי אדרבה יש לומר שיקבס קודם ערב יום טוב כדי שיהיו בגדיו מכובסים ומוכנים ליום טוב.

3) ולענין בגד שכיבסו בערב יום טוב ולא הספיק לתלותו או בגד שנרטב במועד, כתב בספר עמק הלכה (סי' קמו) שמדברי הגמ' בסוכה (י, ב) יש להוכיח שמותר לתלותו לייבוש בחול המועד, שהובא שם מעשה במנימין עברו של רב אשי שנשרתה כותנתו במים ותלאה לייבוש על הסוכה, ואמר לו רב אשי להסירה כדי שלא יאמרו שמסכך בדבר המקבל טומאה, וכתב המאירי (שם עמוד א) שמדובר בחול המועד, ומבואר שבלא החשש שמא יאמרו שמסכך בדבר המקבל טומאה אין איסור לעשות כן בחול המועד.

ולמעשה, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רל"ה) שמותר לתלותו לייבוש, ואף שכתב המג"א (ס"ק ד) שאם אינו מכבס על שפת הנהר יכבס בצניעה, מ"מ כיון שהכביסה מתייבשת טוב יותר בחוץ, הרי זה כמי שצריך לכבס על שפת הנהר שמותר לו אף שזה בפרהסיא, עוד כתב, שיש להתיר כיון שלא הוזכר בפוסקים איסור יבוש כביסה בחול המועד, ואם כן יש להתיר גם אם יש לו מכונת ייבוש. מאידך, בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' מב) כתב שאין לתלות בגדים לייבוש בפרהסיא, אבל בצניעה מותר, כיון שכיבוס בחול המועד הוא איסור הרבץ, ובדרבנן אין אומרים 'כל שאסור משום מראית העין אסור אף בחדרי חדרים' [כמבואר במשנ"ב לעיל (סי' שא ס"ק קס"ה)], וכן הובא לעיל (הע' 1) שהיא דעת הגר"ש קניבסקי.

4) ולכבס במכונת כביסה שאין בזה טורח, דעת הגר"ש אויערבך **המשך במילואים עמוד 2**

מילואים הַלְבוּת חַל הַמוֹעֵד סִימָן תְּקֵלָא תְּקֵלָא המשך מעמוד 6

עלול להיגרם נזק אם לא יטפל בחול המועד, וכן דעת השו"ת באר משה (ח"ז סי' יז). מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תסח) שמותר לטפל בשניינים גם אם אין לו כאב וצער, אך ישור שיניים אסור. ולקבוע תור להמשך הרפוי לחול המועד, באופן שאין הנזק נהנה מיד מהרפוי, וכל מה שקובע ליום זה הוא משום שאו יש לו זמן פנוי, הסתפק הגר"ש אויערבך (ששי"כ פס"ז הע' פח) אם מותר הדבר.

ולדברך אצל הרפא בדיקה שגרתית בחול המועד, דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הזכרון מבקשי תורה עמ' תסה-ג) שאסור הדבר גם אם לא יעשה הרפא מלאכה כלל, משום שיש בוה זלזול בכבוד המועד.

[משנ"ב שם]

וְאֶפְלוּ לְחֻלְהָ שְׂאֵין בִּי סִנְנָה⁶.

(6) ולענין הסובל ממיחוש בעלמא אם הותרה לו רפואה בחול המועד, כתב לעיל (סי' תסח ס"ק לח) שהקו"ד מותרת בחול המועד גם למי שאינו חולה ועושה כן רק לבריאות בעלמא (וכן משמע מדבריו לקמן סי' תרמ"ו ס"ק יב) בענין המקו"ד עם שחיב בסוכה, שכתב שמדובר במקו"ד שלא לרפואה אלא רק לשמירת הבריאות, ומבואר שמותר הדבר בחול המועד. אכן, מדבריו במיה"ל לעיל (סי' תקלא ס"ה ד"ה כל אדם) נראה שלא התיר רפואה למי שאינו חולה כלל ועושה כן לבריאות בעלמא, וראה מה שהבאנו שם ביישוב דבריו.

ולמעשה הורה בשו"ת אגרות משה (שם), שבגם כשיש לאדם מיחוש בעלמא מותר לו לעשות כל מלאכה לצורך רפואתו, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קכה).

צפרניו לצורך זה, וכתב השי"ך (נקודות הכסף סי' שצ ס"ק ג) שהטעם לכך הוא כיון שאינו מכוון לטוב אלא לצורך מצוה, וכן לענין חול המועד הביא הגר"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רכו) להתיר, ובספר ארזי הכרית (ח"א פ"ד סי' יא) כתב בשם ר"י הגה"ר בכללי מילה, שהטעם להתיר למוהל לתקן צפרניו במועד הוא שבשם שמכשירי מילה מותרים במועד כך גם מכשירי פריעה, ובכללם תקון צפרניו.

[משנ"ב שם]

רוּצָה לְיַמַר אֶפְלוּ עַל-יְדֵי עֶצְמִין⁴.

(4) ואשה שחל ליל טבילתה במוצאי יום טוב האחרון, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"כ פס"ז הע' קלה) שלא תגזר צפרניה בחול המועד, אלא במוצאי יום טוב.

ואשה הרהה בארץ ישראל ושוהה בחג בחוץ לארץ, חל ליל טבילתה בליל יום טוב שני, שהר"ן הוא שאסורה לגזוז בליל יום טוב שני אף בעינעא, דעת הגר"ש אויערבך (שם) שיכולה באופן זה לטו צפרניה בערב יום טוב, ומימ אב אפשר עדיף שנקרית תגזר את צפרניה בליל יום טוב שני כיון שאין בכך זלזול ביום טוב שני, מאשר שתגזרו לה בחול המועד שכל האסור בו נאסר אף על ידי נכרי (כמבואר בשו"ע לקמן סי' תקמ"א).

[משנ"ב ס"ק ה]

שְׂמֹנְהָ לְעִשׂוֹת אֶפְלוּ קְלָאָה גְמוּנָה לְעִנְיָן רְפוּאָה⁵.

(5) וללכת לטיפול אצל הרפא שיניים בחול המועד, כתב בשו"ת אגרות משה (אריח ח"ג סי' עח) שאם יש לו אפילו צער קטן בשניו, מותר לטפל בהן בחול המועד, אבל טיפולים משמרים אסור, אלא אם כן

הַלְבוּת חַל הַמוֹעֵד סִימָן תְּקֵלָא תְּקֵלָא המשך מעמוד ה

המועד, ואף שרק מפתקים צריכים לכך, מימ בחול המועד לא צריך לדבר השו"ת לכל נפש כמו ביום טוב, ולמעשה, הורה הגר"ש אויערבך (ששי"כ פס"ז הע' קפ) שבימינו מותר, וכן מותר לסחוט את הסהבה בגמר השטיפה, ואין זה כיבוס כיון שזו דרך מלאכת השטיפה, וכן דעת הגר"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלח), והוסיף, שאמנם יש הממעיטים בשטיפת הרצפות אלא אם כן עושים כן לכבוד שבת ויום טוב.

[משנ"ב ס"ק ו]

וְכֵן רְאוּי לְעִשׂוֹת⁸.

(8) ולבסב גדים במועד במקומות שמזיעים בהם הרבה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קכז) שאף למי שנוהג להחליף חולצה וכו' בכל יום, מימ למעשה אין להקל לו לבסב במועד אלא רק כשמרגיש תחושה לא נעימה מהעדר הנקית בגדיו. ודעת הגר"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלה) שהחומרא שכתב הביי שלא לבסב מנבות נאמרה רק במי שיכול להכין די הצורך מבעד מועד, אבל מי שמוזע הרבה, כיון שבגם אם יבסב את כולו קודם החג עדיין יצטרך לבסב בחול המועד, וכן אדם שהוא איסטניס בגדיו, וכן במקומות ציבוריים, או כשרבים בני הבית צריך להחליף הרבה מנבות, מותר לבסב במועד ואין צורך לנהוג את החומרא הנ"ל.

ולענין מפות ומנבות של בית מלך, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"כ פס"ז הע' רסג) שיתכן שאין היתר לבסב במועד, כיון שהמטרה בכיבוס איננה לצורך האורחים אלא לשם הגדלת רוחויו של בעל המלך, ומשום כך צריך הוא להצטייד בכמות מספקת של מפות ומנבות כדי שלא יודקק לבסב במועד.

(ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תנו"ב) שאסור, שאף שיעקר אסור מלאכה בחול המועד הוא משום טורח (כמו שכתב השע"ת צ לקמן סי' תקמ"ט) מימ כיון שיעקר התקנה היתה כדי שלא יבסב לרגל כשהוא מטול, אם כן גם במכונה אין להתיר, וכתב שם טעם נוסף שאין להתיר אף שאין במלאכה טורח, שהרי כיום גם שאר מלאכות בחרישה חריעה נעשות בלא טורח ואף על פי כן מודאי אין סברא להתיר משום כך, ובהכרח שכל מלאכה שיעקרה נעשה בטורח אסורה גם אם נמצאו דרכים לעשותה בלא טורח.

[משנ"ב ס"ק ז]

שִׁיף גַם כְּעִנְיָנוּ⁶ לְעִנְיָן כְּבוֹס⁶.

(6) וכמו כן צידד במיה"ל לקמן (סי' תקמ"ב סי' א ד"ה אפלו) שכל אלו שהותרו לבסב ולגלח במועד, מותרים אפילו בשבת, כיון שעשאוהו כמו דבר האבד.

(6) ואדם אחר המבסב עבור מי ששב ממדינת הים או שאר המותרים בכיבוס, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"כ פס"ז הע' רמו) שמותר לו לבסב רק בביתו של השב ממדינת הים, כיון שרק אדונו יודעים שמותר לו לבסב, אבל בבית אחר אסור משום מראית העין.

[משנ"ב ס"ק ח]

דְּצִרְיָךְ לְקַל יוֹם מִשְׁפַּטַּת אֶתְרִית⁷.

(7) ולבסב מפות שולחן, כתב הפרישה (יוד סי' שפט אות ז) לענין אכילות שדין מפות שולחן כדיון מטפחות, ולענין שטיפת רצפה בחול המועד, כתב המנחת יום טוב (על קצושי"ע סי' קר ס"ק ב אות ח) בשם הבנין שלמה, שכיון שהדרך היא להרחיח פעמיים בשבוע, מותר לעשות זאת גם בחול המועד, כיון שהוא צורך

הלכות חל המועד סימן תקלד

קטנים, (ח) ויבעלת הבתם שנמצא במועד, יומי שאין לו (ט) אלא (ג) חלוק אחד. וכלם מבכסין בדרך, אפילו בנהר ונהל (פרוש, מיני בריית) (י) ויבכרתיא על-גב הנקה: הגה מיהו, לא יבכסו רק הצריך להן, דמינו חלוק אחד (טרדמי והביא פי א"ט). מיהו, בגדי (יא) הקטנים ביותר, דהניזי אותן שפולפפים בתם ומשתינים ומוציאין רעי בהם, מתר לבכס ארבעה וחמשה בפעם אחת פי צריך להרבה מהם כל רגע. והא דמתר לבכס בפרהסיא הניזי דוקא פשרותיז על-גב הנקה משום דמתפסס יותר ופה על-גב הנקה, אכל אם אינו מוכסו על-גבי נהר, לא יבכסו רק בצנעה ולא בפרהסיא, פן נראה לי: **ב חל פלי-פשמן (יב) מתר לבכסן. ויאלא נהגו בן. (יג) ונהו לה דברים המתירים ונאחרים נהגו בהם אסור (יד) אי אתה רשאי להתיירם בפניהם: **ג (טו) מביאין מבית האמן פלים שהם לצרף המועד, פגון פדים ובסתות וצלוחיות, אכל פלים שאינם לצרף המועד, פגון מתרשה או אקר מבית הצבע, (ד) (טז) אין מביאין. ואם אין לאמן מה יאכל, (יז) נותן לו (ס) שררו ומניחן אצלו. ואם אינו מאמינו, ימניחן בבית הסמוך לו, ואם חושש שמא****

ד מודעי בשם רבי אבהו ד מיקרא דרבי יוחנן שם ז שם מירושלמי שם ח מיקרא דרבי יוחנן שם וזי הסתת רב השקלים ט הלאיש שם וזמו שפסב רבנא רחם בשמו י קרוא קמועין קמי' תפיסס כיב קגדסח הרד"ק תת"א שם

באר היטב

טור; משמע דאפילו יש לו תרבה שרי, דאל"כ הינו חלוק, והשעם, שמתקלקלים טכף וצריך בקל יום אחד, וא"כ לפי מה שנוהגים שלא להחליטם אלא משבת לשבת א"כ אסור לבכסו במועד, שדי להם בכביסה מעו"ט, מ"א: (א) חלוק א'. אפילו אין בו אוורו שרי לדין, מ"א. במעדים נוהגים קטר לבכס ע"י השפחות א"י כל הפלים הצרכים במועד, דצקן אפלו מבית לבית באותה חצר ואפלו מאפן א"י, עמ"א: (ב) שררו. היה דאפלו יש לו מה יאכל הצריך לתת לו שררו, הרי"א דמתר לשלן משום כדי שלא יתבענו שניה,

שערי תשובה

[ס] שררו. עכ"ה. וכן בעבורו סימן כה שפמה על שער-אפרים כה שאוקרי בלי שרי בחומים, ונתה ראותו וחבית שפמה וסמב שפן נשפח בפניו כחמרים וקנים אין פוצח פה לאסור, וכל כלי-שרי בחומים שרי, ואף למנן רמא או שפס, ואם אשרר לשנות קצת ישנה, וימן באכר-השוחם סימן נ שפסב ג"כ להתיר, וכ"כ מח"ב משם מהר"ח אבן-עזרא בספר עץ-החיים, ע"ש:

דצריכים למועד לכלם היו כמי שאין לו אלא חלוק א', מהר"ק: (ד) אין. אפלו מבית לבית באותה חצר ואפלו מאפן א"י, עמ"א: (ב) שררו. היה דאפלו יש לו מה יאכל מתר לתת לו שררו, אלא ח"ק, אע"פ שאין לו מה יאכל הצריך לתת לו שררו, הרי"א דמתר לשלן משום כדי שלא יתבענו שניה,

מענה ברורה

קטנים. פי דנה הקטנים (ה) להתקלקלן בטיט ויבצואה (ט) קדרי: (ח) ויבעלת הבתם שנמצא במועד. והוא הדין (ז) בשפופסה נדה (ה) ביום-טוב וצריכה לבלש לבנים במועד: (ט) אלא חלוק אחד. דחלוק אחד מתקלקלן אפלו בכסו קדם יום-טוב (ו). ויש מן (ו) הפוסקים דסבירא להו דכל נה דוקא בזמן הפלמוד, שהיה נכר בעת שפשט חלוקו לבכסו שאין לו אלא חלוק אחד (שמתחלה היה חוגר אורו על החלוק, וכשפשוטו חוגר חגורו על בגד העליון שלו), אכל לפי מנהג מלבושים שלנו שאין לנו חגור על חלוק שלנו, אין להקל בזה (ז), ומכל מקום נראה דאם היה החלוק (ח) של פשמן אין להחמיר בזה: (י) ובפרהסיא על-גב הנקה. עין במגן-אברהם שדעמו להתמיר שלא לבכסו בפרהסיא, דאין הכל יודעים שהיה במדינת הנם או בשבחה וכי האי גונא, לחד במשפחות הנינים וכי האי גונא שאר דברים שמתר לכל אדם, יש להמיר בפרהסיא: אכל פמה אחרונים מקסימים לדעת הרמ"א דלקטתה, דהיון שמתפסס ופה על-גב הנקה והוא לצרף המועד, לא החמירו חכמים כל השנויין פאן: (יא) הקטנים ביותר. ורועה לומר, לאפוקי סתם קטנים אין להמיר בכבוס רק חלוק אחד (ט), וכו': **ב (יב) מתר לבכסן.** ששקליו (ס) להתקלקלן, ואפלו אם היה מבכסן קדם מועד, (ט) וגם אין טרח בכבוסן פל-קר (יג) ונהו לה דברים המתירים וכו'. עין מגן-אברהם: (יד) אי אתה וכו'. ומפל מקום ביון דמעקר הדין שרי, נתפשט הטמנהג להקל לטן לעכ"מ לבכס פנתת אחת ולחזין לבית, דאף-על-גב דכל מה שאסור אסור גם-פן על-ידי נכרי, מכל מקום בזה מקלין וא"ר בשם פרישה והובא בח"א. וקמן להנכרי (י) שיקבסו אחד

באר הלכה

דזאת התחיל בבכרו לענון בקריה, מכל מקום מסוף דבריו דאינו מסוף פרק קמא משמע דמתיר אף לענון צידה באפנים, ועל"פ נמו הרמ"א בקצרה דדין זה של המחבר לא מורי בודים, הדרידוהו שרי לצוד אף באפנים. וכן בבאר הגולה, דעל-קרנף להמירי לא הנה לו תורא בקמרא דגים' פי אם ה"ח ורפוח, אכל לדין שפופסה בנטרא מ"ח ועופות ודגים צדין בצעא, וכן מירושלמי נמי מוכח בן, אם-פן פשוט דאם דגים דינן שנה עם חיות ועופות, באפנין אסור לצודן בפועל בפרהסיא, ובאמת כן הוא הנקרא גם בתלכות פסקות ויבש-לילקט וכו' וברמב"ן בחדישי על מועד קטן, וכן מצד הסגן אברהם גם-פן דבאפנין אסור אף בדגים בפרהסיא, וכונתו, דאפילו אם לא נטרס קמרא בקמרא דגים' גם-פן אין להמיר בדגים, דהכלא לדעת הרמב"ם אין אסור לצוד בפרהסיא לצרף מועד רק באפנים, אפי"ן אין ראיה מסוף פרק קמא, דשם מרי שלא באפנים, עין שם. אמנם לפי דברי הגה"ה לי קמא דברי הבית-רוקח, דמתחלה העתיק דברי הרמב"ם וכתב בשם הפגיד מענה דכן כתב גם-פן הרמב"ן ועקר, ואחר-כך העתיק דברי הרד"ק הגול, משמע דהוא סובר גם-פן בזה, ועוד קשה, הא ידוע דמוכרי פרות כסות וכלים שפוקר בנקרא מורי גם-פן באלו שאמנותם כהן על השנה ולמיכר פני צנעה, ובעל-תפוח המוכר לצרף המועד לא פני צנעה, כמו שהביא המגן-אברהם בסימן תקלט סעיף-קטן יא בשם פוסקים, ובדאי כפי האי גונא מוכרי סבילין השוקר בנקרא מורי גם-פן באלו שאמנותם כהן על השנה, ואפלו הכי נקטינן שם פסגיה י דמפר למכרן בפרהסיא משום דהוא דבר שאינו מתקיים והכל יודעין שהיא לצרף המועד, אם-פן בענייננו פני מכירה דגים נמי כי האי גונא הכל יודעין דמי שקושה בשוק דגים בחל המועד אינו מנהג להשחותם אלאחר המועד אלא לכלם בחל-המועד או ביום-טוב, וקשה ואפוקי? ואולי יאמר מי, דיש לחלק בין מוכרי תבלין שאמנותם כהן כל השנה ובין אפנין הצדין לענון מכירה, אעתיק מה שפצאתי בצנעה השם יחפרן פלוקסי הרמב"ן על מועד-קטן, וזה לשונו: צדי עופות ודגים צדין צנעה מפני שהן נראין כצדין אף לאחר המועד, ועוד, מפני שפלאקמן כהן, שלא להמיר אמנות במועד, שדבר נראין כעוסקין בכלאקמן

שער הציון

(ד) חיי-אדם, והוא משנה ריש פרק ראלו מלחין: (ה) במשנה לא נכר נה, ומקורו מדברי רשב"א שכתב מה שמכר בשם רש"י ומפושם, וכן מוכח מדעת השלחן-ערוך שכתב 'שנמצא במועד': (ו) עין בבית-רוקח, ומשמע מהגרי"א דמצד פן לחלכה: (ז) עין למנן שפין ב דקליפישמן מדינא שרי בכל גוני: (ח) פוסקים: (ט) רש"י: (י) אלהי רבה: (יא) רש"י: (יב) נפארי-וסף: (יג) קמא-אברהם ואלהי רבה:

הלכות חל המועד סימן תקלד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

פי דבר הקטנים⁹⁹ להתלכלך קטנטן וקצוץ¹⁰⁰.

9) ועד איזה גיל נחשב יקטן לענין זה שמותר לכבס את בדייו במועד, דעת הגר"מ שייברג (שו"ת אבני ישפה ח"א סי' קד) שתלוי בכל ילד לפי ענינו, ויתכן שאפילו ילד בן שנים עשרה יהיה מותר לכבס את בגדיו אם רצו להתלכלך. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (עם) שח"ל נתנו שיעור קבוע לזה, ומסתבר שהוא כבן שש או שבע. ובשו"ת אור לציון (ח"ג פכ"ד תשובה א) כתב, שדין קטן לענין זה הוא בין ארבע לשש, משום שיש ילדים שכבר אחרי גיל ארבע אינם מתלכלכים ויש שער גיל שש או שבע עדיין מתלכלכים.

ומי שיש בידו לקנות בגדים נוספים ועל ידי כך לא יצטרך לכבס במועד עבור ילדיו הקטנים, דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלט) שאם בין כך עמד לקנותם עדיף לקנות ולא לכבס, אבל אם יש לו די בגדים הצריכים לו, אינו חייב לקנות בגדים נוספים בכדי להימנע מכביסה [וראה להלן (הע' 12) שהבאנו ענין זה מדברי הגר"ש אויערבך לענין מי שיש לו רק בגד אחד].

וכן מי שנוסע מחוץ לעיר למשך ימי החג, האם צריך לקחת עמו בגדים רבים כדי שלא יצטרך לכבס, דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תסה-ג) שאם יש בזה טירחה גדולה אינו צריך להביא עמו את כל הבגדים כדי למנע בכביסה בחול המועד, מאידך, דעת הבאר משה (הובא בש"ש פס"ו הע' רנד) שצריך לטרוח וליטול עמו את כל הבגדים כדי שלא יצטרך לכבס במועד.

וקטן שיש לו בגד אחד אלא שאינו יפה כמו הראשון, דעת הגר"מ פיינשטיין (מבקשי תורה שם עמ' תסה-ג) שמותר לכבס את הבגד היפה אף שיכול ללבוש את הבגד הפחות יפה, שכיון שהתירו לכבס בגדי קטנים לא חילקו בדבר. מאידך, בשו"ת באר משה (ח"ו סי' סד) כתב שיש לאסור, והוא על פי דברי הריב"ש שהובא לקמן (סי' תקמ"א ס"ק יג) שאין לתפור בגד לתינוק לצורך מילתו כשיש אפשרות אחרת, ומוזה יש ללמוד לענין כיבוס, שאין היתר לכבס בגד כשיכול להשתמש בבגד אחר.

10) ושיעור טינוף הבגד שמתיר לכבסו, דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלז) שאם בוש לצאת בו לרשות הרבים מותר לכבסו, ולפי זה הוסיף, שאף אם התלכלך ממאכל מותר לכבסו, ולא רק אם התלכלך מטיט וצואה.

[משנ"ב ס"ק ט]

דְּתִלְוִק אֶתְרוּ מִתְלַכְלֵךְ אֶפְלוּ פְּסוּ קָרְם יוֹם-טוֹבוֹ (וכו', אָבֶל לְפִי מְהֵג מְלִבְיָשִׁים שְׁאֵין לְנוּ חֲגוֹר עַל תְּלוּק שְׁאֵינוּ, אֵין לְתַקֵּל בְּהָהוּ).¹⁰¹

11) ואדם שאין לו ליום טוב או לחול המועד כי אם בגד אחד, כגון הנוהגים ללבוש ביום טוב או בחול המועד בגד ארוך המיוחד למועד, דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלט) שמותר לו לכבסו אף שיש לו בגדים אחרים לימות השנה, שכיון שאין זה כבוד יום טוב שילך בבגד שניכר שאינו של יום טוב, נחשב כמי שיש לו רק בגד אחד.

והיתר זה של חלוק אחד, נחלקו בו הפוסקים [הביאם הכפ החיים (ס"ק יב)] האם הוא דוקא בכיבוס קודם המועד, אבל אם פשע ולא

כיבסו מערב יום טוב וריצה עתה לכבסו בחול המועד, אין לו היתר לכבסו, שמשמעות דברי הטור שדוקא אם כיבסו מערב יום טוב הותר בחלוק אחד לכבס בחול המועד, ואילו מפשטות לשון השו"ע נראה שאף אם לא כיבסו קודם המועד, מ"מ כיון שיש לו רק חלוק אחד מותר לכבסו במועד, ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קטג) הביא שכן מבואר בדברי התוס' במועד קטן (יח, א), שגם מי שלא כיבס קודם המועד, אם אין לו אלא חלוק אחד מותר לו לכבס במועד.

12) ואף אם מכבס בצינעה שאו אין צורך להגיע להיתר של איזורו מוכיח עליו, דעת הגר"ש אויערבך (ש"ש פס"ו הע' רמ) שיש לאסור, ולמרות שיש סברא להתיר מאחר שבאיורים דרבנן אין איסור מראית העין בחרי חרדים, מ"מ כיון שהוציאו הכמים את מלאכת הכיבוס מכלל המלאכות המותרות במועד, חזר דינה להיות אסורה מדאורייתא, ושוב אין הבדל בין הנעשה בפרהסיא לנעשה בצינעה, ובכל אופן אסור משום מראית העין, והוסיף, שבאופן זה עדיף לקנות בגד חדש מאשר לכבס.

[משנ"ב ס"ק יא]

אֵין לְהַתִּיר כְּכַבֵּס בְּכַחַלְוֵי אֶתְרוּ.¹⁰²

13) והמכבס בגדי קטנים במכונת כביסה שאין בה תוספת טירחה אם יכבס יותר מארבעה וחמישה בבת אחת, וגם המלאכה של הפעלת המכונה היא מלאכה אחת לכלום, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' נ אות ב) שיש להקל בזה ולכבס אף יותר מארבעה וחמישה, אמנם להוסיף עליהם בגדי גדולים, דעת הגר"מ פיינשטיין והגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תסה-ב ו-תע"א) שאין היתר להוסיפם למכונה, וכן דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלז).

[משנ"ב ס"ק יב]

גַּם אֵין טַרַח כְּכַבֵּס בְּלִי-פְּהָהוּ.¹⁰³

14) ובדים שקל לכבסם כגון מפות טרליץ וכדו', כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ל אות ד) שיש לצדד להתיר לכבסם לצורך המועד, כיון שאין בהם טירחה כלל, ובשו"תם במים לחוד הם מתכבסים, ועדיפים הם מכלי פשתן.

וצחצוח נעליים בחול המועד, כתב בשו"ת אגרות משה (ח"ה סי' לו ס"ק ד) שאין בו משום כיבוס ומותר במועד, אך הוסיף שדוקא צחצוח רגיל מותר, אבל הברקה יתירה אסורה אם לא עשה כן גם מערב יום טוב, ובשם החזו"א מובא (ש"ש פס"ו הע' קפה) שאמר שנוהגים שלא לצחצוח נעליים בחול המועד.

ולהבדיל בו בע, במועד, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה עמ' תע"א) שמותר.

[משנ"ב ס"ק יז]

כְּמוֹ שְׁפָתַיב סוּף סִימָן תַּקְמוֹנָה.¹⁰⁴

15) שם כתב (ס"ק ז) שנהגו העולם לא לתת בגדים לכובס נכרי בחול המועד, כיון שאסור למנות את הבגדים, ובלא מנין הרי אינו מאמינו, ולענין בגדי פשתן, הביא שם מחלוקת אחרונים בין הרגול מרבבה שמתיר למסור לסבס נכרי ואף למנותם, לבין האיר שלא חילק בזה בין בגדי פשתן לשאר בגדים, ומסיק שבשעת הדחק יש להקל.

